

## บทคัดย่อ

โครงการความร่วมมือเพื่อจัดการปัญหาความยากจน พัฒนาสังคมและสุขภาวะ จังหวัดกำแพงเพชร (ระยะที่ 2) นำเสนอและได้รับการดูแลของ “เครือข่ายประชาคมคนกำแพง” กลไกดำเนินงานและรับผิดชอบ โดย “คณะทำงานโครงการความร่วมมือเพื่อจัดการปัญหาความยากจน พัฒนาสังคมและสุขภาวะ จังหวัดกำแพงเพชร (ระยะที่ 2)” หรือ “คณะทำงานจังหวัด” มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้าง “ตำบลเข้มแข็งตัวอย่าง” การจัดการอาชีพหลัก การจัดการแหล่งน้ำ สวัสดิการชุมชน และขยายผลต่อยอดไปสู่ประเด็นปัญหาอื่นๆ ในอันที่จะทำให้ตำบลเข้มแข็ง โดยแสวงหาความร่วมมือกับภาคีภาคส่วนต่างๆ ประชาชน-องค์กรปกครองท้องถิ่น-หน่วยงานราชการ-สถาบันวิชาการในท้องถิ่น เพื่อยกระดับ “การเรียนรู้ในการแก้ทุกข์-สร้างสุข” ผ่านการจัดการเรียนรู้จากข้อมูล การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ รวมถึงการแปลผลจากข้อสรุปในการค้นหาทางเลือก ทางออกที่เหมาะสมกับตน ท้องถิ่นของตนเองของผู้คนในตำบล ระหว่างตำบล และระหว่างกลุ่มองค์กรภาคีที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดี ที่เหมาะสม

โครงการนี้มีเครื่องมือหลักที่สำคัญ คือ การจัดทำบัญชีครัวเรือน จากระดับครอบครัว ข้อมูลรับจ่ายของแต่ละครอบครัว นำมาลงในโปรแกรมมิดลที่สามารถคำนวณ-นำเสนอ ให้เห็นความแตกต่าง นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ครอบครัว หมู่บ้าน และชุมชนตำบล ผลวิเคราะห์ทำให้สามารถค้นหาแนวทางทางออกของปัญหาที่มีรายรับน้อยกว่ารายจ่ายอันเป็นเหตุสำคัญของ ภาระหนี้สิน ความยากจน นอกจากนี้ในส่วนของการโครงการฯ จังหวัดกำแพงเพชร ได้มีการรวบรวมข้อมูลเพื่อสนับสนุน การแก้ไขปัญหา น้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำหลาก โดยเฉพาะแนวตะวันตกของแม่น้ำปิง อันจะนำมาเพื่อกำหนดแนวทางร่วมกัน ของการบริหารจัดการน้ำที่ดีต่อไป นอกจากยุทธศาสตร์ด้านน้ำแล้ว โครงการฯ ได้ดำเนินการในเรื่อง ของการจัดการอาชีพหลัก การจัดสวัสดิการชุมชน รวมทั้งการเสริมสร้างกระบวนการเยาวชนของจังหวัด ระดับตำบล มีการแสวงหาความร่วมมือจากภาคี องค์กร หน่วยงาน อันเป็นหน่วยงานในพื้นที่ระดับตำบล จังหวัด โดยการประสานงาน-ร่วมมือ อย่างใกล้ชิดกับ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกำแพงเพชร

ในช่วงระยะเวลา 18 เดือน เมษายน 2551 ถึง กันยายน 2553 โดยประมาณนั้นก่อเกิดกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่เกิดขึ้นจริง การเสริมสร้างตำบลความเข้มแข็งทั้งในเชิงความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ พร้อมกับสร้างการเรียนรู้ และพัฒนายกระดับการทำงานในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดทำข้อมูล การจัดทำแผนและข้อเสนอ การขับเคลื่อนโครงการฯ ผ่านประเด็นปัญหาร่วมที่ชัดเจนเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่สำคัญ อีกทั้งผลลัพธ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของผู้คนจำนวนมาก กรณียของการจัดทำบัญชีครัวเรือน การแก้ไขปัญหา น้ำ เป็นต้น การแก้ไขปัญหา ทุกข์อย่างเชื่อมโยงเป็นองค์รวมทั้งระบบ ในรูปแบบของตาข่าย เชิงปัญหาร่วมกับการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ทำให้เกิดประสานพลังการแก้ปัญหา ทุกข์นั้นๆ

กลจักรสำคัญในการทุกข์ของชุมชนระดับครอบครัว ระดับหมู่บ้าน ชุมชนตำบล อันเป็นชุมชนฐานรากผ่านกลไก แกนนำตำบล โดยมีการติดตามสนับสนุนจากคณะทำงานจังหวัด ประสานความร่วมมือกับภาคีในท้องถิ่นระดับต่างๆ สถาบันวิชาการ จนเกิดการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาได้ระดับที่น่าพอใจ อยู่บนพื้นฐานการใช้ข้อมูลเพื่อการผลักดัน รวมทั้งมีการจัดทำเป็นแผนบูรณาการการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนตำบล ซึ่งมีการประสานแผนความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร ที่จะมาสนับสนุนการแก้ปัญหา

จากการดำเนินการค้นพบข้อสำคัญ คือ การค้นหาตนเองด้วยการรวบรวมข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ การจัดทำบัญชีครัวเรือน กระบวนการเรียนรู้ คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ร่วมกัน ที่จัดการปัญหาร่วม ทุกข์ร่วม กรณีการแก้ไขปัญหา น้ำ แบบมีส่วนร่วมและแสวงความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้เสีย จากพลังของภาคีในระดับต่างๆ เป็นพลังสำคัญในการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของชุมชนระดับรากฐาน

การดำเนินงานโครงการฯ บนเป้าหมายหลักเพื่อเสริมสร้างและยกระดับขีดความสามารถในการจัดการตนเองของพื้นที่ตำบล แม้จะพบว่าปัญหาอุปสรรคในหลายประการ เป้าหมายที่ต้องการเห็นและการดำเนินที่ต้องการทำในช่วงต่อไป คือ การยกระดับศักยภาพของแต่ละชุมชนตำบลในการสร้างการเรียนรู้ การวางแผนและการลงมือปฏิบัติการเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ ให้เกิดความเพียงพอ อย่างเป็นองค์รวมเชื่อมโยงกับมิติเรื่องการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนแบบแผนการทำเกษตรที่เหมาะสม การพัฒนา/ต่อยอดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคประชาชนใน พื้นที่ทั้งในระดับโซน - สายน้ำ - ลุ่มน้ำ - จังหวัด ที่ได้มีการก่อรูปความร่วมมือไว้แล้วให้เข้มข้นมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ทั้งระบบได้จริงและเห็นผลที่เป็นรูปธรรม